

**BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO
TRƯỜNG ĐẠI HỌC MỞ THÀNH PHỐ HỒ CHÍ MINH**

BÙI HOÀNG NGỌC

**HỘI NHẬP, TIÊU THỤ NĂNG LƯỢNG
VÀ TĂNG TRƯỞNG KINH TẾ**

LUẬN ÁN TIẾN SĨ KINH TẾ HỌC

BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO
TRƯỜNG ĐẠI HỌC MỞ THÀNH PHỐ HỒ CHÍ MINH

BÙI HOÀNG NGỌC

**HỘI NHẬP, TIÊU THỤ NĂNG LƯỢNG
VÀ TĂNG TRƯỞNG KINH TẾ**

Chuyên ngành : Kinh tế học
Mã số chuyên ngành : 931 01 01

LUẬN ÁN TIẾN SĨ KINH TẾ HỌC

**Người hướng dẫn khoa học:
PGS.TS. NGUYỄN MINH HÀ**

TP. Hồ Chí Minh, Năm 2020

LỜI CAM ĐOAN

Tôi cam đoan rằng luận án “**Hội nhập, tiêu thụ năng lượng và tăng trưởng kinh tế**” là công trình nghiên cứu của chính tôi.

Ngoại trừ những tài liệu tham khảo được trích dẫn trong luận án, tôi cam đoan rằng toàn phần hay những phần nhỏ của luận án này chưa từng được công bố hoặc được sử dụng để nhận bằng cấp ở những nơi khác.

Không có sản phẩm/nghiên cứu nào của người khác được sử dụng trong luận án mà không được trích dẫn theo đúng quy định.

Luận án này chưa bao giờ được nộp để nhận bất kỳ bằng cấp nào tại các trường đại học hoặc cơ sở đào tạo khác.

Thành phố Hồ Chí Minh, năm 2020

Bùi Hoàng Ngọc

LỜI CẢM ƠN

Tôi bày tỏ lời cảm ơn trân trọng nhất dành cho Cha, Mẹ và gia đình nhỏ của tôi. Họ không chỉ là người thân mà là niềm vui, là động lực để tôi tiến bước trong cuộc sống.

Tôi gửi lời cảm ơn tới tất cả Thầy Cô, chuyên viên, nhân viên hành chính của Khoa Sau Đại học - Trường Đại học Mở Thành phố Hồ Chí Minh đã tận tình truyền đạt kiến thức và hỗ trợ tôi trong suốt thời gian tôi tham gia học tập tại Trường. Đặc biệt, tôi dành sự ngưỡng mộ cao nhất đối với **PGS.TS. Nguyễn Minh Hà** - Người hướng dẫn khoa học về sự tận tình, chuyên môn khoa học và kinh nghiệm hướng dẫn nghiên cứu sinh. Những hướng dẫn và góp ý của Thầy giúp nâng tầm giá trị cho luận án này.

Xin cảm ơn cán bộ quản lý, đồng nghiệp, bạn bè đã quan tâm, động viên, san sẻ công việc, góp ý cho tôi trong suốt quá trình học tập và hoàn thiện luận án. Cuối cùng là cảm ơn các em sinh viên, chính những câu hỏi của các em là động lực để tôi phấn đấu và bổ sung thêm các tri thức mới.

Xin trân trọng cảm ơn!

Thành phố Hồ Chí Minh, năm 2020

Bùi Hoàng Ngọc

TÓM TẮT

Mối quan hệ giữa hội nhập kinh tế và tăng trưởng kinh tế thu hút được sự quan tâm đặc biệt của các nhà quản lý và nhà nghiên cứu. Sự hấp dẫn của việc nhận dạng và phân tích chính xác mối quan hệ này nằm ở chỗ phải xác định cho đúng loại hội nhập kinh tế mà quốc gia nên ưu tiên phát triển và tốc độ của sản xuất/cung cấp năng lượng phải tương ứng với tốc độ tăng trưởng kinh tế. Hiện nay, bối cảnh trong nước và quốc tế đặt kinh tế Việt Nam trước nhiều cơ hội và nhiều thách thức. Hội nhập sẽ khuyến khích xuất khẩu, tự do tài chính, tăng cường chuyên giao tiến bộ công nghệ, nhưng hội nhập cũng tăng các nguy cơ về dịch bệnh, tội phạm, phức tạp tình hình chính trị, an ninh quốc gia v.v... nên câu hỏi đầu tiên các quốc gia phải trả lời là nên hội nhập ở lĩnh vực nào: Hội nhập kinh tế, hội nhập chính trị - quân sự hay hội nhập xã hội? Và hội nhập đến mức độ nào?

Về tiêu thụ năng lượng, kể từ sau “cú sốc dầu lửa” ở giai đoạn 1970-1980 thì giá của các loại năng lượng liên tục tăng trên phạm vi toàn cầu và ngày càng khó dự đoán. Đối với những quốc gia không có sẵn các nguồn năng lượng thì việc hiểu thấu đáo mối quan hệ giữa tiêu thụ năng lượng và tăng trưởng kinh tế sẽ cho phép phân tích tác động, tầm quan trọng của từng loại năng lượng và xây dựng chiến lược để lựa chọn hoặc tìm kiếm các loại năng lượng thay thế. Xu hướng này càng trở nên rõ nét ở các nước phát triển như khu vực EU, nơi mà người dân không chấp nhận cho các chính sách tiêu thụ năng lượng không hiệu quả mà Chính phủ đang thi hành. “*Cái giá phải trả*” cho tăng trưởng kinh tế không chỉ là tình trạng cạn kiệt năng lượng/tài nguyên mà còn là tình trạng biến đổi khí hậu đang diễn ra ngày càng phức tạp, có nguy cơ đe dọa đến sự phát triển bền vững tại cả quốc gia phát triển cũng như quốc gia đang phát triển.

Chính vì những lý do trên, mà đề tài “**Hội nhập, tiêu thụ năng lượng và tăng trưởng kinh tế**” vừa có ý nghĩa về mặt khoa học, vừa có ý nghĩa về thực tiễn, thu hút được sự quan tâm của các nhà hoạch định chính sách ở nhiều quốc gia, đặc biệt là các nước đang phát triển. Sử dụng dữ liệu thứ cấp thu thập từ Cơ quan năng lượng thế giới, Quỹ Tiền tệ thế giới, Ngân hàng thế giới trong giai đoạn 1971-2018, mục tiêu chính của luận án là làm rõ cơ sở lý thuyết và thực tiễn mối quan hệ giữa hội nhập kinh tế và tăng

trưởng kinh tế; mối quan hệ giữa tiêu thụ năng lượng và tăng trưởng kinh tế cho trường hợp của Việt Nam.

Bằng phương pháp ước lượng tự hồi quy phân phối trễ tuyến tính ARDL, phương pháp tự hồi quy phân phối trễ phi tuyến NARDL, và kiểm định nhân quả theo kỹ thuật của Toda và Yamamoto, luận án rút ra được một số kết luận chính như sau:

- *Thứ nhất:* Hội nhập kinh tế có tác động tích cực thúc đẩy tăng trưởng kinh tế của Việt Nam.
- *Thứ hai:* Ngưỡng lạm phát làm đảo chiều tác động của hội nhập tài chính, hội nhập thương mại đến tăng trưởng kinh tế dao động trong khoảng [8,84% - 10,93%].
- *Thứ ba:* Tác động của tiêu thụ điện đến tăng trưởng kinh tế là tác động tích cực cả trong ngắn hạn và dài hạn. Tuy nhiên tác động trong dài hạn là tác động bất đối xứng, và đóng góp của tiêu thụ điện vào tăng trưởng kinh tế giai đoạn sau năm 1995 sẽ thấp hơn giai đoạn trước năm 1995.
- *Thứ tư:* Tác động của tiêu thụ xăng dầu đến tăng trưởng kinh tế là tác động bất đối xứng trong dài hạn. Việc tăng tiêu thụ xăng dầu sẽ tác động đến tăng trưởng kinh tế mạnh hơn việc giảm tiêu thụ xăng dầu.

Từ kết quả thực nghiệm, luận án cũng đề xuất một số hàm ý chính sách và giải pháp để các cơ quan quản lý nhà nước hoạch định chiến lược an ninh năng lượng và lựa chọn được loại hình hội nhập phù hợp nhất cho Việt Nam trong giai đoạn tới.

MỤC LỤC

Lời cam đoan.....	ii
Lời cảm ơn.....	.iii
Tóm tắt.....	iv
Mục lục.....	vi
Danh mục bảng.....	xi
Danh mục hình.....	xiii
Danh mục viết tắt.....	xiv
CHƯƠNG 1. TỔNG QUAN ĐỀ TÀI.....	1
1.1. Bối cảnh nghiên cứu	1
1.2. Vấn đề nghiên cứu	4
1.2.1. Mối quan hệ giữa hội nhập và tăng trưởng kinh tế.....	4
1.2.2. Mối quan hệ giữa tiêu thụ năng lượng và tăng trưởng kinh tế	6
1.2.3. Mối quan hệ giữa hội nhập kinh tế và tiêu thụ điện	7
1.3. Mục tiêu nghiên cứu	8
1.4. Câu hỏi nghiên cứu	9
1.5. Đối tượng nghiên cứu và phạm vi nghiên cứu.....	9
1.5.1. Đối tượng nghiên cứu	9
1.5.2. Phạm vi nghiên cứu	9
1.5.3. Nguồn thu thập dữ liệu	10
1.6. Phương pháp nghiên cứu	10
1.7. Ý nghĩa của nghiên cứu	11
1.7.1. Ý nghĩa học thuật.....	11
1.7.2. Ý nghĩa thực tiễn của luận án	12
1.8. Điểm mới của luận án	12
1.9. Cấu trúc của luận án.....	14

CHƯƠNG 2. CƠ SỞ LÝ THUYẾT VÀ TỔNG QUAN CÁC NGHIÊN CỨU TRƯỚC VỀ MỐI QUAN HỆ GIỮA HỘI NHẬP, TIÊU THỤ NĂNG LƯỢNG VÀ TĂNG TRƯỞNG KINH TẾ..... 16

2.1.	Khái niệm tăng trưởng kinh tế, hội nhập kinh tế và tiêu thụ năng lượng	16
2.2.	Lược khảo một số lý thuyết về tăng trưởng kinh tế.....	17
2.2.1.	Lý thuyết tăng trưởng kinh tế cổ điển.....	17
2.2.2.	Lý thuyết tăng trưởng kinh tế ngoại sinh và lý thuyết tăng trưởng kinh tế nội sinh	18
2.2.3.	Lý thuyết về sự dịch chuyển dòng vốn quốc tế	20
2.2.4.	Lý thuyết về sự dịch chuyển hàng hóa quốc tế của Ricardo	22
2.2.5.	Lý thuyết về sự dịch chuyển hàng hóa quốc tế của Gandolfo.....	22
2.2.6.	Hai kênh tác động của hội nhập kinh tế đến tăng trưởng kinh tế	24
2.2.7.	Tác động của đô thị hóa đến tăng trưởng kinh tế	25
2.3.	Cách đo lường tăng trưởng kinh tế, hội nhập tài chính và tiêu thụ năng lượng	26
2.3.1.	Cách đo lường tăng trưởng kinh tế	26
2.3.2.	Cách đo lường hội nhập kinh tế.....	27
2.3.3.	Cách đo lường tiêu thụ năng lượng	30
2.4.	Tác động của hội nhập kinh tế đến tăng trưởng kinh tế.....	31
2.4.1.	Tác động của toàn cầu hóa đến tăng trưởng kinh tế	31
2.4.2.	Hội nhập tài chính và tăng trưởng kinh tế	33
2.4.3.	Hội nhập thương mại và tăng trưởng kinh tế.....	37
2.5.	Tổng quan các phương pháp nghiên cứu được sử dụng trong phân tích mối quan hệ giữa hội nhập kinh tế và tăng trưởng kinh tế.....	39
2.6.	Mối quan hệ giữa tiêu thụ năng lượng và tăng trưởng kinh tế	43
2.6.1.	Những nghiên cứu ủng hộ giả thuyết Conversation	44
2.6.2.	Những nghiên cứu ủng hộ giả thuyết Growth	45

2.6.3.	Những nghiên cứu ủng hộ giả thuyết Feedback	46
2.6.4.	Những nghiên cứu ủng hộ giả thuyết Neutrality	47
2.7.	Khoảng trống nghiên cứu.....	55
2.8.	Giả thuyết nghiên cứu	57
2.8.1.	Giả thuyết nghiên cứu về mối quan hệ giữa hội nhập kinh tế và tăng trưởng kinh tế	57
2.8.2.	Giả thuyết nghiên cứu về mối quan hệ giữa tiêu thụ năng lượng và tăng trưởng kinh tế	59
CHƯƠNG 3. THIẾT KẾ NGHIÊN CỨU		62
3.1.	Quy trình nghiên cứu	62
3.2.	Mô hình nghiên cứu	65
3.2.1.	Mô hình nghiên cứu mối quan hệ giữa hội nhập và tăng trưởng kinh tế	65
3.2.2.	Mô hình nghiên cứu mối quan hệ giữa tiêu thụ năng lượng và tăng trưởng kinh tế	68
3.2.3.	Mô hình nghiên cứu tác động của hội nhập và tiêu thụ năng lượng đến tăng trưởng kinh tế	70
3.2.4.	Phương pháp nghiên cứu	72
3.3.	Một số chỉ tiêu đánh giá và lựa chọn mô hình phù hợp.....	73
CHƯƠNG 4. KẾT QUẢ NGHIÊN CỨU VÀ THẢO LUẬN		77
4.1.	Thực trạng hội nhập kinh tế của Việt Nam.....	77
4.1.1.	Thực trạng về hội nhập kinh tế chung của Việt Nam	77
4.1.2.	Thực trạng về hội nhập tài chính	79
4.1.3.	Thực trạng về hội nhập thương mại.....	85
4.2.	Thực trạng sản xuất và tiêu thụ năng lượng của Việt Nam	87
4.3.	Thực trạng tăng trưởng kinh tế của Việt Nam	91
4.4.	Phân tích tác động của hội nhập đến tăng trưởng kinh tế Việt Nam	93

4.4.1.	Mô hình nghiên cứu tác động của hội nhập đến tăng trưởng kinh tế	93
4.4.2.	Phương pháp ước lượng.....	93
4.4.3.	Kết quả thực nghiệm tác động của hội nhập đến tăng trưởng kinh tế	98
4.5.	Phân tích tác động của tiêu thụ năng lượng đến tăng trưởng kinh tế Việt Nam....	
	120
4.5.1.	Mô hình nghiên cứu	120
4.5.2.	Phương pháp ước lượng.....	121
4.5.3.	Kết quả thực nghiệm tác động của tiêu thụ năng lượng đến tăng trưởng kinh tế	127
4.6.	Phân tích tác động của hội nhập và tiêu thụ năng lượng đến tăng trưởng kinh tế Việt Nam.....	144
4.6.1.	Mô hình nghiên cứu về tác động của hội nhập kinh tế, tiêu thụ năng lượng đến tăng trưởng kinh tế.....	144
4.6.2.	Phương pháp ước lượng.....	145
4.6.3.	Kết quả thực nghiệm về tác động của hội nhập kinh tế và tiêu thụ năng lượng đến tăng trưởng kinh tế	147
CHƯƠNG 5. KẾT LUẬN VÀ HÀM Ý CHÍNH SÁCH.....		155
5.1.	Kết luận	155
5.2.	Điểm mới của luận án	156
5.3.	Hàm ý chính sách.....	157
5.4.	Hạn chế của nghiên cứu và hướng nghiên cứu tiếp theo	158
DANH MỤC CÁC NGHIÊN CỨU CỦA TÁC GIẢ ĐÃ XUẤT BẢN.....		160
TÀI LIỆU THAM KHẢO.....		163
PHỤ LỤC		186